

E rovatban a hazánkban megjelenő irodalmi, társadalomtudományi, kultúrpolitikai és művészeti folyóiratok, lapok időszaki ismeretetését adjuk.

A rovat indítása egyben fölhívás is: kérjük olvasóinkat, kísérjék figyelemmel rovatunk munkáját és mindennemű hozzászólásukkal segítsék elő ennek kibontakozását. Egy-egy levél, cikk vagy akár rö-

videbb, hosszabblélegzetű írás arról, hogy mit kellene és miről kellene még írni.

Lapunk további fejlődése az olvasóval kiépített kapcsolattól is függ. Ezért minden hozzászólás, javaslat vagy elgondolás közlése jelentős lépéssel viheti előbbre irodalmi törekvésünket: ugyanakkor természetesen népi kultúránk ügyét.

Komunist

Jugoszlávia Kommunist Pártja marxista elméleti és gyakorlati folyóirata

VI. Évfolyam. 1.—2. szám,
1952 Január—Március.

Az idei évfolyam első kettős számának tartalma:

Kardely Edvard: A szocializmusról és a demokráciáról. (A Jugoszláv Szövetségi Népköztársaság Szkupstinájának 1952. III. 31-én megtartott ülésén elhangzott beszámoló.) A beszámoló részletesen foglalkozik az átmeneti időszak törvényszerűségeivel, a szovjet fejlődés tanulságaival, a bürokrácia elméleti manifesztációjával, a szocialista demokratizmussal és az előterjesztett törvényjavaslat szerint a népbizottságok helyével, jogával és szervezetével.

Kidrics Borisz terjedelmes értekezést ad gazdasági életünk elméleti kérdéseiről. Ez az írás olyan kérdéseket vet föl (az igazgatás jogalapja, az akkumulációk, egyes alapok jellege, magassága stb.), amelyek mind elméleti mind gyakorlati vonatkozásban állandóan foglalkoztatják mindazokát, akik szerepet töltenek be gazdasági életünk irányításában.

Todorovics Mijalkó tanulmánya átfogó képet nyújt a termelő szövetkezetek szervezeti összetételéről, munkájáról és fejlődési lehetőségeiről. Jóllehet ez a cikk — ahogy a zárófejezetben maga az író is mondja — nem tart igényt a teljességre —, de áttekinthető és lényegében alaposan megrajzolt képet nyújt szövetkezeti életünk fejlődésének irányzatairól. Különösen részletesen foglalkozik azoknak a kérdéseknek elemzésével, amelyek annak következtében állnak elő, hogy gazdasági közösségeinkben a munkástanácsok kezébe ment át az igazgatás. Ez a lépés a problémák egész halmazát hozza eléNK, megoldást sürget, mert a kérdések elméleti és gyakorlati földolgozásától függ a „szovjet“ hatás végső megszűnése szövetkezeti életünk terén.

Zicherl Borisz tanulmánya szocialista társadalmi fejlődésünk központi problémáját veszi bonckés alá. Az értekezés címe: Az átmeneti időszak társadalmi lényéről és társadalmi öntudatáról — és mint már maga a címben való megjelölés is közli, a tanulmány a szocialista demokrácia belső erőinek moz-

gását és haladását mutatja meg. Ezzel egy-egy olyan időszerű kérdés megfogalmazásához segít, amely már körvonalaiban, részben tudatosan, részben tudat alatt, él a szocialista dolgozóban. A társadalmi öntudat kapcsán voltaképpen a társadalom kibontakozásában levő új arcáról beszél, arról, amelynél fogyóban, eltűnőben van a kapitalista társadalom makacsul továbbélő maradványa és a belső ellentmondások ellenére is kialakulóban van az új társadalmi lénynek határozottabb, szocialisztikusabb körvonala.

Bojanovszki Dime vitacikket közöl az elsődleges (ős-) közösségről, amelyben foglal kozik az SzK(b)P

CK irányítása alatt működő Marx-Engels-Lenin Intézet ama állításával, amely szerint Engels most kiadott művében („Az állam, a család és a magántulajdon keletkezése”) egy „hibát” találtak. A tanulmány a marxizmus moszkvai revizionistáira nagyon is jellemző elméleti módszerre vet fényt és megvilágítja — ennek kapcsán — azokat az „egyedülálló” és „külön jogosított” tevékenkedéseket, amelyek lépten nyomon arra irányulnak, hogy az orosz „tudósok” elmékedései alapján mi is történik a marxizmus klasszikusainak műveivel és a sztalin „nagy fölfedezések korában” miként igyekeznek vulgarizálni és meghamisítani a történelmi materializmus tanát.

Književnost

Irodalmi folyóirat

VI. Évfolyam. 5. szám.

1952 Május hó.

A Beogradban megjelenő irodalmi folyóirat májusi száma bevezető közleményként Paul **Valéry** Leonardo da Vinci-ről írt rendkívül érdekes tanulmányának folytatásos közlésébe kezdett. Az esszé első része — amelyet ez a szám hoz — bevezetőt ad Leonardo da Vinci alkotói, esztétikai módszeréhez s egyben korrajzot is a renaissance nagy alkotóművészenek századáról.

Milacsics Dusan a XVIII. század francia irodalmából hoz elénk egy nem mindennapi portrét Chauderlos de **Laclos** regényírói alakjában. (1741—1803). A kései sikamlósságában a rokokó legjellegzetesebb írója. A legjelentősebb — úgyszólván egyetlen műve — a „Veszedelmes viszonyok” című regény, amelyben mesteri módon megrajzolt karképet ad és témájának merész földolgozása nyomán méltán nevezték művét a francia forradalom könyvének. A forradalomban részt vett, Robespierre ir-

noka volt. **Laclos** irodalomtörténeti jelentőségére Baudelaire figyelt föl először, megjelölte értékét és helyét is az irodalomban, de a mai kritika közömbös vele szemben. **Laclos** újjáértékelése új, forradalombb szemléletű írókra, kritikusokra vár.

Radák Dusan „Gyónás” című elbeszélése, **Ratkovics** Risztó és **Jocics** Lyubisa versei mellett a szépirodalmi részben a mai francia költészet egyik alakja is szerepel.

Jaques Prevért négy versét kapjuk e szám hasábjain kitűnő szerb fordításban. Prevért a mai francia középső nemzedékhez tartozik. Termékeny költő. Verseiben a humanista hang mögött gyakran fölcsendül a szocialista érzelem szava is, de nem olyan tisztán és nem olyan határozottan, mint **Aragón**-nál.

Todorovics Gordana öt verssel szerepel s ezekkel le is zárul a folyóirat szépirodalmi része. **Sztefanovics** Pavle a zenei élet fogytékosságait veszi tallhegyre; álta-

lában azzal a kérdéssel foglalkozik, amely csaknem valamennyi folyóiratunk hasábjain megtalálható: a komoly zene fejlődésének útja még mindig ólomlábakon jár. Az alkotásokat nem fogadják kellő megértéssel, s ennek kihatása nem csupán a zenei élet terén, de az egész kultúrelvet terén érezhető.

Az Irodalmi krónikában Eli Finci Popovičs Jován halálhíréről írt, Glusevics Zorán színibírálatot közöl Bernard Shaw „Androklesz és az oroszlán” című színművének bemutatója kapcsán. A képzőművészeti rovatban Palavicisini Petar

szobrászművész tárlatáról közöl kritikát.

Külön meg kell említenünk, hogy a folyóiratnak gazdag és sokoldalú a szemle rovata. Kultúresemények, könyvek, filmek és világirodalmi hírek szélesítik, tágitják az olvasó előtt a látóhatárt. A „Književnost” figyelő rovata valóban figyelője a mai szellemi életnek, de nemcsak figyelője, hanem mindegyre erősödő tükrözője is. Ide soroljuk Eli Finci itt közölt izgalmasan érdekes, de mégis művészi naplójegyzeteit.

A Bibliográfia rovata a legújabb kiadványokról értesíti az olvasót.

Republika

Irodalmi és művészeti folyóirat

VIII. Évfolyam.

152, május hó, Zágreb.

A művészi igénnyel kiállított ilusztrált folyóirat májusi száma bevezető helyen közli Pavletics Vlatko „Az automata sorsa” című tanulmányát. A cím csak szimbólikusan utal arra, amit ez az írói gondossággal megírt esszé elmond az olvasónak. Az alcím már közelebb visz bennünket mondanivalója lényegéhez: „... a modern ember körvonalai a polgári társadalom alkonyában”. A két korszak mezsgyéjén már túljutottunk; társadalmunk már útban van a szocialista alkatú kibontakozása felé, de mögötte még megjelennek azok a sziluettek, amelyek a letűnt idők és letűnt emberek arcát idézik. Ezek azok, akik a fejlődés elől a mult emlékeibe kapaszkodva mindég visszafordulnak: előre? — egy tapodtat sem. Am népi forradalmunk számol velük, miközben mindkét kezével építi a szocialista jövőt.

A „Književnost”-tal egyidejűleg a horvát irodalmi folyóirat is közöl egynehány verset a francia költészet bizarr újítójáról, — Jaques

Prevért-től. A versekben — noha eredetiben nem olvastuk őket —, a műfordítás szövegében is érezzük az eredeti hang erejét és az eredeti poétaságra való törekvést. Hangulataiból nem egyszer — olvasás közben úgy érzi az ember — a szürrealizmus levegője árad.

A másik érdekes és számunkra új költői hang e folyóirat hasábjain Ribeiro Couto négy verse. Brazil költő, jelenleg Brazília jugoszláviai nagykövete Beogradban.

Eros Sequi, fiatal olasz író — jelenleg a zágrábi Egyetem Bölcsészeti Karának olasz lektora, aki a Népfelszabadító harcok idején maga is részt vett a partizánok hősi küzdelmeiben és Dedijer példájára a történelmi napok élményeiből naplójegyzeteket készített magának. Ennek a naplónak egy részletét közli „Sokan vagyunk” címmel.

Kovacsics Vládától két vers jelent meg, Gavella Bránkó pedig időszerű jegyzeteket közöl Aischylos színházáról. Gavella Bránkó színházi szakembereink és esztétáink első vonalába tartozik. Most megjelent írásáról sem mondhatunk kevesebbet.

Csolics Vinko Vojnovics Kosztáról, Dalmácia kiemelkedő politikai harcosáról ír 120 éves jubileuma alkalmából; Franges Ivó kritikai tanulmányt közöl Leszkovár Janko irodalmi munkásságáról, míg a szépirodalmi rovatban Baretina

Mate, Zsezszely Mirkó szerepel prózai munkával.

A **Jegyzetek** rovatában a folyóirat beszámol az ország legjelentősebb kultúreseményeiről, bírálatokat közöl és irodalmi tájékoztatót ad.

Letopis

A noviszádi Szerb Matica irodalmi folyóirata
128. Évfolyam, 6. szám,
1952 június hó.

A jugoszláv irodalom legidősebb folyóirata minden számával érdekes.

Legújabb száma első helyen **Petrovics** Velykó ünnepi írását hozza Tito marsall hatvanadik születésnapja alkalmából.

Vináver Sztaniszláv közzé tett reminiszenciáiban Sztankovics Boriszávval való találkozásait idézi föl. Ezek talán kevésbé ismert vagy teljesen ismeretlen részletek a „Gúzsbakötött élet“ (Nečista krv) című regény halhatatlan írójának életéből. Sztankovics „száz életet!“ szeretett volna élni, — mert egy emberi élet — mondta — kevés ahhoz, hogy mind elvégezze az előtte tornyosuló föladatokat. Bóra is azok közé az írók közé tartozott, aki fölaprózta magát s ezért nem egy nagy mű maradt meg témái elgondolásban, mert földolgozására nem jutott idő. Vináver visszaemlékezéseiben erről, az író fölött elrohanó időről beszél.

Vajdaság népeinek irodalmából ezúttal a román költészet egyik erőteljes alakjával ismerkedünk. **Albu** Petru, a népfőszabadító harcok hőse poéta volt, aki a szabadság zászlaja alatt indult harcba a

megszálló ellen és életét vesztette. Lírai verseket és elbeszélő költeményeket írt. Egyik elbeszélő költeményéből Radu Flora közöl most részletet a folyóirat legújabb számában.

Razsnatovics Mihajló lírai írást közöl prózában, Radák Dusánka „Ifjúság“ címmel írt verset, és a vajdasági olvasó előtt külön figyelmet érdemel Krklyus sajkás elbeszélése (Mutnjača), amely töredéke, része egy ciklusnak a sajkásvidéki mult világából.

Dr. Jozsifovics Sztéván zene-történeti tanulmányban Guiseppe Verdi életét és munkásságát ismerteti, Zorics Milica pedig „Leon és Hanna“ címmel novellát tesz közzé.

Itt még el kell mondanunk: érdemes lenne külön cikkben foglalkozni a Letopis adatokban gazdag és terebélyes Szemle rovatával. Megtalálja itt az olvasó a könyvismertetések mellett a jelentősebb kultúreseményekről szóló beszámólót, a lapszemlét, a vitacikkeket, a folyóiraton keresztül folytatott irodalmi levelezést, könyvészetet, Bibliográfiát. Ha egy esztendő anyagát átnézzük, ez a munka terjedelmében szinte kötetnyi adatot halmoz föl előttünk s ezzel sokban megkönnyíti a vele párhuzamosan dolgozó vagy eztán induló gyűjtők munkáját.

Književne novine

Irodalmi és művészeti hetilap
V. Évfolyam. 58. szám
1952 június hó 8-iki lap.

Legújabb számának tartalma:
Üdvözet Tito marsallnak —
küldi a Jugoszláviai Írószövetség
és a Szerbiai írók egyesülete.

Korács Velyko: Lenin gondolat-
tainak és szavainak meghamisítói.

Sztilinovics Marijan: Prágai al-
konyat (Naplójegyzetek a Tájékoz-
tató Iroda Határozata megjelené-
sének napjaiból. Folytatásos köz-
lemény.

Kulenovics Szkender: Jegyzetek
Gyilász Milován „Legenda Nye-
gosról“ című művéhez. (Folytatásos
közlemény, amely foglalkozik és
betekintést nyújt napjaink legje-
lentősebb szellemtörténeti és esz-
tétikai munkájába).

Szelimovics Mesa: „Vidék a hát-
országban“. Kritikai beszámoló Ki-
kics Haszán most sajtó alá rende-
zett összegyűjtött műveihez.

Szépirodalmi közlemény: Kikics
Haszán: Lélek. (Részlet Kikics iro-
dalmi hagyatékából).

Janevszki Szlavko: Vers.

Szemlék: Zenei szemle: Nép-
zene a beográdi rádióban. — Vuk-
dragovics Mihajló cikke. — A Ma-
kedón Népszínház Operájának ven-
égszereplése Beográdban.

Film-szemle: Aldous Hux-
ley Filmen. — „Egy asszony bosz-
szúja“.

Koszánovics Deján közleménye.

Ugyancsak Koszánovics ad tájé-
koztatót Leao Duca Párizsban most
megjelent „A film története“ című
franciayelvű könyvéről. A könyv
a film fejlődéséről ad történeti is-
mertetést a kezdeti lépésektől
kezdve a mai napig. Voltaképpen
ez az első ilyenirányú irodalmi
munka szakavatott ember tollából,
s mint ilyen hézagpótló műnek te-
kinthető.

E rovat a továbbiakban beszá-
moló a hazánkban műsoron levő új
filmekről.

Képzőművészeti szem-
le: Hán Vera: A beográdi Nemzeti
Múzeum gyűjteményének új kiállítá-
sáról.

Cselebónovics Aleksa: A „gyer-
mekkönyvek“ kiállításáról és il-
lusztrálásáról.

Kiállítások szemléje (Be-
ljanszki Pavle, Zuber Gordana és
Bozskovics Alekszandar tárlata).

Bulyán Bogdár: A rádió-színját-
zás fejlődéséről.

K. V.: Oszvald Spengler föltá-
madása.

Bibliográfiái jegyzetek a
megjelent és sajtó alatt levő új
könyvekről.

Svedočanstva

Irodalom — Művészet — Tudu-
mány — Politika — Társadalmi élet
I. Évfolyam. 6. szám.

Beograd, 1952 május hó 31.

A nemrégiben megindult új kul-
túrsemlé érdekes és értékes for-
mában és tartalomban foglalkozik
kultúréletünkkel. A tanulmány és
a riport közötti új műfaj megho-

nosítója ez a lap s talán éppen ez
az út biztosít számára fejlődési le-
hetőséget.

A legújabb szám tartalmából:

Risztics Márkó: A kultúra sza-
badsága. — A cikk a kultúra sza-
badságának jegyében Párizsba ösz-
szehívott kongresszus jelentőségé-
vel és munkájával foglalkozik.

Pavlovics Miodrag: Beszélgetés két filmről és egy költőről (Lautreamon: Poésies).

Dedinac Milán: „Julius Caesar“ vagy a „Lear király“. — Egy dramaturg naplójegyzeteiből. (Az első Shakespeare darab a Jugoszláv Drámai Színház színpadán.)

Vitošević Dragisa: Több felelősséget az olvasókkal szemben.

Maticcs Dusan: Az ifjúság szórakoztatása és nevelése (Polémia). A fenti cikkekre válaszol Jeftovics Mirolyub.

Ankét: Melyik költeményünket kedveli legjobban? (A lap itt közölt ankétja csaknem valamennyi fővárosi kultúrintézmény tagjait megszólaltatta és igen értékes gondolatokat, hozzászólásokat vetett fölszínre.)

Sztefánovics Momcsilo: Nemzeti Múzeum Beogradban.

Színház: Eli Fincci: Pristley: A veszedelmes kanyar. — Kritikai beszámoló a legújabb beográdi Pristley bemutatóról.

Popa Vaszko: A művészet megsemmisítése.

Képzőművészet: Milunovics Miló: Cselebonovics Márkó tárlata.

Szemle: Iványi Iván: Machiavelli és kora (Machiavelli „Uralkodó“ c. művének kiadása alkalmából).

Protics M.: Pavlovics Miodrag költészete.

Beszámoló kultúréletünk legújabb eseményeiről.

Olvasóink figyelmébe!

A HÍD legközelebbi, ezúttal kettős száma augusztusban jelenik meg, jól összeválogatott, gazdag tartalommal.
